

O'ZBEKISTONDA HUDUDLARNING INVESTITSYAVIY JOZIBADORLIGI

Rixsiboyev Durbek Ulug'bek o'g'li

Drenix Business MCHJ direktori

E-mail: dave.rikhs@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda O'zbekistonda hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini shakllantiruvchi asosiy omillar va ularning hududlar kesimidagi farqlari tahlil qilingan. Tadqiqotda hududlarning iqtisodiy salohiyati, investitsiya faolligi, infratuzilma rivojlanganligi, mehnat resurslari, tabiiy va ishlab chiqarish imkoniyatlari hamda investorlarga yaratilayotgan shart-sharoitlarning investitsiyaviy jozibadorlikka ta'siri ko'rib chiqilgan. Shuningdek, hududlarga yo'naltirilayotgan investitsiyalar hajmi va tarkibidagi tafovutlar, investitsiya loyihalarini hududlar bo'yicha muvozanatli taqsimlash masalalari o'rganilgan. Tahlil natijalari hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishda infratuzilmani rivojlantirish, investorlarga xizmat ko'rsatish tizimini takomillashtirish, mahalliy resurslardan samarali foydalanish va hududlarning ixtisoslashuviga mos investitsiya loyihalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Tadqiqot yakunida hududlar o'rtasidagi investitsion tafovutlarni kamaytirish va investitsiyalarni hududlarning iqtisodiy salohiyatiga muvofiq jalb etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: hududiy investitsiyalar, investitsiyaviy jozibadorlik, investitsiya muhiti, hududiy rivojlanish, investitsiya faolligi, xorijiy investitsiyalar, investitsiya loyihalari, infratuzilma, iqtisodiy salohiyat, hududiy investitsiya siyosati, investitsion muhit, hududlararo tafovutlar.

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi mamlakatda investitsiya faoliyatini barqaror rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir. Investitsiyaviy jozibadorlik faqat hududga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi bilan emas, balki hududning iqtisodiy salohiyati, ishlab chiqarish va transport infratuzilmasi, mehnat resurslari, tabiiy xomashyo bazasi, iste'mol bozori, eksport imkoniyatlari, institutsional muhit hamda investorlar uchun yaratilgan shart-sharoitlarning majmui bilan belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston hududlarining investitsiyaviy jozibadorligini o'rganishda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy va investitsion tafovutlarni aniqlash, mavjud ustunliklardan foydalanish hamda investitsiya oqimlarini hududlarning ixtisoslashuviga muvofiq shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsiya faolligining oshishi hududlarning rivojlanish jarayonida ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil yanvar–sentabr oylarida mamlakat bo'yicha asosiy kapitalga 443,6 trln so'm miqdorida investitsiyalar o'zlashtirilgan. Hududlar kesimida investitsiyalarning eng katta hajmi Toshkent shahriga — 71,8 trln so'm, Toshkent viloyatiga — 63,6 trln so'm va Namangan

viloyatiga — 51,4 trln so‘m to‘g‘ri kelgan. Keyingi o‘rinlarda Navoiy, Buxoro, Qashqadaryo va Samarqand viloyatlari joylashgan [1]. Ushbu ko‘rsatkichlar investitsiya oqimlarining hududlar bo‘yicha bir xil taqsimlanmaganini va iqtisodiy salohiyati yuqori bo‘lgan hududlarda investitsiya faolligi nisbatan katta ekanligini ko‘rsatadi.

1-jadval.

2025-yil yanvar–sentabr oylarida O‘zbekistonda asosiy kapitalga investitsiyalarning hududlar bo‘yicha taqsimlanishi

Hudud	Asosiy kapitalga investitsiyalar, trln so‘m	Respublika jami hajmidagi taxminiy ulushi, %*
Toshkent shahri	71,8	16,2
Toshkent viloyati	63,6	14,3
Namangan viloyati	51,4	11,6
Navoiy viloyati	32,7	7,4
Buxoro viloyati	29,1	6,6
Qashqadaryo viloyati	28,9	6,5
Samarqand viloyati	28,3	6,4
Andijon viloyati	26,6	6,0
Farg‘ona viloyati	25,7	5,8
Jizzax viloyati	18,7	4,2
Xorazm viloyati	17,2	3,9
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	17,6	4,0
Surxondaryo viloyati	17,1	3,9
Sirdaryo viloyati	14,2	3,2

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Jadval ma‘lumotlari hududlarning investitsiyaviy faolligi o‘rtasida sezilarli tafovut mavjudligini ko‘rsatadi. 2025-yilning dastlabki to‘qqiz oyida Toshkent shahri va Toshkent viloyatining jami investitsiyalari 135,4 trln so‘mni tashkil etgan. Bu ikki hududning o‘zida respublikada o‘zlashtirilgan asosiy kapitalga investitsiyalarning qariyb uchdan bir qismi jamlangan. Bunday holat poytaxt va unga tutash hududlarda moliyaviy xizmatlar, sanoat, logistika, savdo, xizmat ko‘rsatish, transport va yirik biznes infratuzilmasining yuqori darajada shakllanganligi bilan izohlanishi mumkin.

Toshkent shahrining investitsiyaviy salohiyatida uning mamlakatning eng yirik iqtisodiy, moliyaviy va biznes markazi sifatidagi o‘rni muhim ahamiyatga ega. Invest Uzbekistan hududiy profillarida Toshkent shahri mamlakat yalpi ichki mahsulotining qariyb beshdan bir qismini shakllantiruvchi markaz sifatida ko‘rsatilgan. Shaharda moliya sektori, axborot texnologiyalari, oliy ta‘lim, korporativ boshqaruv va xizmatlar sohasi yuqori darajada konsentratsiyalashgan [2]. Mazkur omillar investorlarga zarur infratuzilma, malakali mehnat resurslari, biznes xizmatlari va bozor imkoniyatlarini bir hududda olish imkonini beradi.

Toshkent viloyatining investitsiyaviy jozibadorligi esa poytaxtga geografik yaqinligi, rivojlangan sanoat bazasi, transport yo‘llari, ishlab chiqarish infratuzilmasi va yirik iste‘mol bozoriga yaqinligi bilan bog‘liq. Hududda sanoat, qurilish materiallari, energetika, logistika va qayta ishlash tarmoqlarining rivojlanganligi yangi investitsiya loyihalarini joylashtirish uchun imkoniyat yaratadi. Invest

Uzbekistan ma'lumotlarida Toshkent viloyati mamlakatdagi yuqori iqtisodiy salohiyatga ega hududlardan biri sifatida qayd etilgan [3].

Namangan viloyatining 2025-yil yanvar–sentabr oylarida 51,4 trln so'mlik asosiy kapitalga investitsiyalarni o'zlashtirgani hududiy investitsiya faolligining sezilarli oshganini ko'rsatadi. Namangan misolida investitsiyaviy jozibadorlikni faqat poytaxtga yaqinlik bilan izohlab bo'lmaydi. Hududning aholisi, mehnat resurslari, sanoat ishlab chiqarishi, to'qimachilik, oziq-ovqat, qurilish materiallari va boshqa ishlab chiqarish yo'nalishlaridagi salohiyati ham investorlar uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli hududiy investitsiya siyosatida har bir viloyatning mavjud resurslari va iqtisodiy ixtisoslashuvini hisobga olish zarur.

Navoiy viloyatida investitsiyaviy jozibadorlikning asosiy omillaridan biri tabiiy resurslar va yirik sanoat ishlab chiqarish salohiyatidir. Buxoro viloyatida esa energetika, neft-gaz, turizm, qishloq xo'jaligi va qayta ishlash tarmoqlari investitsiya loyihalari uchun muhim yo'nalishlarni shakllantiradi. Qashqadaryo viloyatida tabiiy gaz, energetika, kimyo va qishloq xo'jaligi bilan bog'liq loyihalar, Samarqand viloyatida turizm, oziq-ovqat sanoati, qishloq xo'jaligi va xizmatlar sohasi, Farg'ona vodiysi hududlarida esa sanoat, to'qimachilik, oziq-ovqat va xizmat ko'rsatish yo'nalishlari investitsiya salohiyatining asosiy tarkibiy qismlarini tashkil etadi.

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini baholashda faqat investitsiyalar hajmini emas, balki xorijiy investorlarning hududlarda mavjudligi ham muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil 1-noyabr holatida mamlakatda xorijiy kapital ishtirokidagi 17 595 ta korxona faoliyat yuritgan. Ularning 34 foizi Toshkent shahrida, 9,2 foizi Toshkent viloyatida va 8,5 foizi Samarqand viloyatida joylashgan [4]. Ushbu ma'lumotlar xorijiy investorlarning hududiy joylashuvida ham sezilarli konsentratsiya mavjudligini ko'rsatadi.

2-jadval.

2025-yil 1-noyabr holatiga xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalarining hududiy taqsimlanishi

Hudud	Xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar ulushi, %	Investitsiyaviy jozibadorlikni belgilovchi asosiy omillar
Toshkent shahri	34,0	Moliyaviy markaz, xizmatlar, IT, yirik bozor, biznes infratuzilmasi
Toshkent viloyati	9,2	Sanoat, logistika, poytaxtga yaqinlik, ishlab chiqarish infratuzilmasi
Samarqand viloyati	8,5	Turizm, xizmatlar, oziq-ovqat va qayta ishlash sanoati
Boshqa hududlar	48,3	Tabiiy resurslar, qishloq xo'jaligi, sanoat, mehnat resurslari va hududiy ixtisoslashuv

Manba: O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalarining hududiy taqsimlanishi investitsiyaviy jozibadorlikning bir nechta omillarning o'zaro ta'siri natijasida shakllanishini ko'rsatadi. Toshkent shahrining yuqori ulushi kapital, infratuzilma va

xizmatlar konsentratsiyasi bilan bog‘liq bo‘lsa, Samarqand kabi hududlarda turizm, xizmat ko‘rsatish va iste‘mol bozorining rivojlanishi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, boshqa hududlarda ham xorijiy kapitalni jalb qilish imkoniyatlari mavjud bo‘lib, ularning asosiy ustunliklari tabiiy resurslar, qishloq xo‘jaligi, sanoat, energetika va mehnat resurslari bilan belgilanadi.

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishda maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarining roli ham katta. Bunday hududlar investorlar uchun infratuzilma, soliq va boshqa tashkiliy shart-sharoitlarni birlashtirish orqali investitsiya loyihalarini amalga oshirish xarajatlarini kamaytirishga qaratilgan. 2025-yilda O‘zbekistondagi maxsus iqtisodiy zonalarda 2,3 mlrd AQSh dollari miqdorida investitsiyalarni o‘zlashtirish, sanoat zonalarida esa 800 mln AQSh dollari miqdorida investitsiyalarni jalb qilish maqsadlari belgilangan [5]. Mazkur zonalarining hududlar bo‘yicha rivojlantirilishi investitsiya oqimlarini faqat poytaxt va yirik shaharlarda emas, balki iqtisodiy salohiyati yetarlicha foydalanilmagan hududlarda ham faollashtirish imkonini beradi.

Investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishda investorlar bilan ishlashning institutsional mexanizmlarini takomillashtirish ham muhimdir. 2025-yilda Investitsiyalarni jalb qilish agentligi tomonidan xorijiy investorlar bilan ishlash, investitsiya loyihalarini qo‘llab-quvvatlash va xalqaro muloqotni kengaytirishga qaratilgan faoliyat olib borilgan. Agentlik 2025-yilda qiymati 8,4 mlrd AQSh dollariga teng 28 ta investitsiya loyihasini ko‘rib chiqib, ularni qo‘llab-quvvatlagan [6]. Bu jarayonda hududlar kesimida investorlarga loyiha uchun yer maydoni, infratuzilma, ruxsatnomalar, mahalliy hamkorlar va kadrlar bo‘yicha kompleks xizmat ko‘rsatish tizimini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonning hududiy investitsiya siyosatida mazkur yondashuv uchun zarur axborot bazasi bosqichma-bosqich shakllanmoqda. Invest Uzbekistan tomonidan taqdim etilayotgan hududiy profillarda yalpi hududiy mahsulot, aholi jon boshiga YAIMga yaqin ko‘rsatkichlar, kichik biznes ulushi, sanoat va investitsiya ma‘lumotlari hamda hududlarning asosiy iqtisodiy yo‘nalishlari bir tizimda ko‘rsatilmoqda [7]. Bunday ma‘lumotlar investorlarga hududlarni o‘zaro taqqoslash, loyihaning joylashuvini tanlash va investitsiya risklarini dastlabki baholash imkonini beradi. Kelgusida hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini baholashda infratuzilma, mehnat bozori, ishlab chiqarish, eksport, ekologik sharoit, innovatsion salohiyat va institutsional ko‘rsatkichlarni birlashtirgan kompleks reyting emas, balki ochiq ko‘rsatkichlar tizimini shakllantirish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

O‘zbekiston hududlarining investitsiyaviy jozibadorligi bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatadiki, 2025-yilda investitsiya oqimlarining katta qismi Toshkent shahri, Toshkent viloyati, Namangan, Navoiy, Buxoro, Qashqadaryo va Samarqand kabi iqtisodiy faolligi yuqori hududlarga yo‘naltirilgan, xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar ham asosan iqtisodiy va infratuzilmaviy imkoniyatlari rivojlangan hududlarda jamlangan. Shu bilan birga, hududlar o‘rtasidagi investitsion tafovutlarni kamaytirish uchun har bir hududning tabiiy, sanoat, mehnat va geografik ustunliklaridan kelib chiqadigan investitsiya loyihalarini shakllantirish, maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarini infratuzilmasini rivojlantirish, transport-energetika tarmoqlarini yaxshilash, malakali kadrlar tayyorlash, investorlar bilan ishlashning

hududiy mexanizmlarini kuchaytirish hamda investitsiya loyihalarining yaratilgan qo'shilgan qiymat, ish o'rinlari va eksport natijalarini muntazam baholash zarur. Bunday yondashuv hududlarning mavjud investitsiya salohiyatini samarali ishga solish, investitsiyalarni hududlar bo'yicha yanada muvozanatli yo'naltirish va uzoq muddatli hududiy iqtisodiy rivojlanish uchun barqaror investitsiya muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Investitsiyalar bo'yicha qaysi hududlar yetakchi? 31.10.2025. — Rasmiy elektron resurs.
2. Investment Promotion Agency of the Republic of Uzbekistan. Regional profiles of Uzbekistan: City of Tashkent. — Tashkent, 2026. — Elektron resurs.
3. Investment Promotion Agency of the Republic of Uzbekistan. Regional profiles of Uzbekistan: Tashkent Region. — Tashkent, 2026.
4. Ministry of Investment, Industry and Trade of the Republic of Uzbekistan. Number of foreign-invested enterprises in Uzbekistan surpasses 17,500. 05.12.2025.
5. O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi. Maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarini rivojlantirishning asosiy maqsadli ko'rsatkichlari belgilandi. 12.03.2025.
6. Ministry of Investment, Industry and Trade of the Republic of Uzbekistan. Results of the Investment Promotion Agency activities in 2025. 05.01.2026.
7. Investment Promotion Agency of the Republic of Uzbekistan. Regional profiles of Uzbekistan. — Tashkent, 2026. — Elektron resurs.